

Egy szívből valók vagyunk

A gyulai Erkel Ferenc Művelődési Központ Kárpát-medencei tevékenysége

*A kultúrában eltűnnek a határok.
Vagyunk... téren és időn túl.*

A „virágzó” Gyula

Gyulát 2008 óta úgy is emlegetik mint a Kultúra Magyar Városát. A település történelmi léptékkel mérhető, hagyományos, polgári értékekkel bíró, 1952-ig megyeszékhelyként működő dél-alföldi gyöngyszem. A város szellemi és épített öröksége, természeti kincse (termálvíz) egyedülálló. Ennek megőrzése, feltárása, továbbadása szakmai munkánk részét képezi. Határmenti településsé válásunk morálisan is szorosabb kapcsolat-tartásra kötelez bennünket a külhoniakkal. A város több mint 200 emléktáblája, számos világhírű tudósa, művésze mind öregbítik Gyula hírnevét. A helyi alma mater mai napig számtalan ismert és elismert értelmiségit indít útjára. A közművelődéshez szervesen járultak hozzá a korabeli önképzőkörök, színekörök, dalárdák, egyletek. 1973-ban épült meg a „művelődési ház” épülete, amely jogfolytonosan fogja össze és népszerűsíti a gyulai kultúrát. Teszi ezt a helyi

polgárok, illetve a városba érkező turisták öröme. Határokat nem ismerve elhozza a legnagyobb előadásokat, örökítve a kulturális hagyományokat. A 2015-ben Erkel Ferenc Térségi Közösségi Központ kialakítása címmel benyújtott (TIOP-1.2.1.A -05/1-2015-006) sikeres pályázatnak köszönhetően a „Művház” a megtisztelő *Agora* címet is viseli. A Nemzeti Művelődési Intézettel együttműködve tíz település lakosainak nyújtunk lehetőséget a közösségi művelődésre, támogatjuk őket szakmai munkájukban, pályázati lehetőségek kihasználásában. Korosztálytól

függetlenül, a helyi turisztikai igényekkel rendszeresen kooperálva kínálunk egész évben művészeti élményeket. A profilunk a vonatkozó törvényi szabályozásokhoz mérten is rendkívül sokszínű.

Egységben a sokszínűség

Fontosnak érzem a test, a lélek, a szellem harmóniáját, illetve ezek egyensúlyát követve kínálni lehetőségeinket. Szerencsénkre a helyi szervezetek, civilek belakják közösségi tereinket. Csaknem

A gyulai Erkel Ferenc Művelődési Központ épülete

40 közösség, 14 civil szervezet tevékenykedik nálunk. Főépületünk kapacitáit kinőttük, ezért a szomszédos Vigadó épületében is zajlanak programjaink, működnek közösségeink. Sokuk évente a mi közreműködésünkkel mutatkozik be a nagyközönségnek. Foglalkozunk helytörténettel, népművészettel, népi iparművészettel, támogatjuk a település szellemi, kulturális örökségének vizsgálatával foglalkozó csoportokat, szakköröket, klubokat. A képző-, a zene-, a tánc-, a színház- és báb-, a film- és médiaművészetek, az irodalom területén alkotó, amatőr művészeti csoportok szintén teret kapnak nálunk. Jól működő partnerségi kapcsolatot ápolunk a Gyulai Ifjúsági Központtal és a Gyulai Tankerületi Központtal. A fiatalok mellett rengeteg figyelmet szentelünk a fogyatékossgal élő csoportok társadalmi inklúzióját segítő programok szervezésének. Mivel Gyulán több történelmi kisebbség él egymás mellett, a nemzetiségi kultúra értékeinek megismertetése érdekében is mozgósítjuk energiáinkat. A hagyományos állami, nemzeti ünnepek kultúrájának gondozása érdekében is sokat teszünk. Emellett hozzánk tartozik a keresztény ünnepkörök városi látványosságainak megvalósítása. Felnőttképzési partnereinkkel továbbképzéseket szervezünk, amelyek segítenek a foglalkoztathatóság visszaállításában. Informális foglalkozásaink között elsősorban sport- és rekreációs tevékenységek szerepelnek. A 2020–21-es év a pandémia miatt rendkívüli kihívásokat tartogatott, csapatunk azonban alkalmazkodott a megváltozott körülményekhez. A korlátozások és „otthonmaradás” enyhítésére kiötlött Streamszerda nevű online sorozatunk húsz alkalma nem várt népszerűségnek örvendett, több ezren követték minket a közösségi média által biztosított virtuális platformokon.

Határtalanul!

Az Erkel Ferenc Művelődési Központ egyik legnemesebb kihívása és erénye – a magyarországi közösségek igényeinek kiszolgálásán túl – a határon átnyúló kapcsolatok megtartása. Ezen a területen Gyulán a közösségépítésnek számos fóruma és szervezete van, amelyek ösztönzően hatnak a személyes kötődések elmélyítésére. Közel félévszázados kapcsolataink vannak a romániai **Csíksereda, Arad, Kovászna, Nagybánya, Zilah** testvérvárosainkkal. Velük közösen konferenciákat, utazásokat, eszmecesterket szervezünk.

A Kárpát-medencében él és működik az a hálózat, amely szellemi csatornaként, kulturális vérkeringésével egy nagy pulzáló szívként tartja össze a magyarságot. Az egyetemes kultúra részeként, egyfajta csodaként működnek hosszú évek óta azok a kapcsolatok, barátságok, ideológiák, amelyeknek üzenete: vagyunk, létezőnk, közvetítünk! Kínáljuk mindazt, ami érték, ami egy töről fakadt, egy gyökérből indult a nemzeti identitásunk részeként. Értjük egymás nyelvét; figyelünk egymásra. Olyan dimenzióban vagyunk, ahol a Kár-

pát-medencei magyarság a kultúra szellemi szegmensein keresztül is táplálni tudja lelkét és testét. Egy szívből valók vagyunk! A nemzeti identitásunk ápolása, építése érdekében megfogalmazott gondolatok adják a magyarság megmaradásának alapilléreit. Együtt kell éreznünk, el kell fogadnunk, hogy csak az Ember képes alkotni, építeni, újat teremteni, a régít rendszerezni. Itt eltűnnek a határok. Vagyunk... téren és időn túl!

A partneregyesületek között folyamatos kapcsolattartás van informális munkamegbeszélések (mostanában rendszeres online konferenciabeszélgetések) formájában, ahol az ember találkozik az emberrel, ezáltal értékes barátságok alakulnak. Erre legjobb példa az Arad-Gyula Kapcsolataiért Egyesület, amelynek Aradon szintén van társszervezete. A Gyulai Városbarátok Körének önkormányzati képviselői és Arad Város Képviselő-testületének tagjai alapították. 1994-ben „Kézfogások” néven indult a közös gondolkodás, amely azóta gazdasági, egészségügyi, kulturális, oktatási, sportügyi és idegenforgalmi területen valósult meg, számos közös pályázatot zártak sikerrel. Tapasztalataikat szakmai és

Aradi konferencia a „Kézfogások” program keretén belül

művészeti kiadványokban (amatőr művészek fotóalbuma, kétnyelvű irodalmi kötet), kölcsönös galériákban, kiállításokban összegezték. Tervben van a két város vállalkozásainak kölcsönös bemutatása, egyfajta termékmustra, amely során megismerik egymás kulturális értékeit, majd ezeket az idegenforgalom területén kamatoztatják. Ebben a munkában eddig is segítettük őket. Épített örökségeink kapcsán kiemelt a szecesszió témaköre, hiszen a két városban több mint 200 ilyen jellegű épület emelkedett a századfordulón. Interaktív térképek, fotódokumentációk, világnapi konferenciák és sok-sok személyes találkozás bizonyítja, hogy minden generáció esetében van utóélete a közös gondolkodásnak. A fiatalabbak találkozásának legígéretesebb fóruma a Csiky Gergely Főgimnázium testvériskolai kapcsolata a Gyulai Erkel Ferenc Gimnáziummal. Ennek elmúlt 5 éve példaértékű, mintaadó gyakorlatát érdemes átvenni. Évente 30-50 tagú delegáció utazik egymáshoz, olyan barátságok alakultak informális társalgásból, amelyek még ma is tartanak, a kölcsönös „határátlépésben” valódi kézfogásoknak, öleléseknek örülhetünk.

Az amatőr képzőművészekből álló József Dezső Alkotótábor Egyesület egy olyan lelkes festő szakkör, amely jelen van a különféle anekdotokon és rögtönzött művészeti délutánokon. Tiszteletnek és megbecsülésnek örvendenek, gyulaiságuk megkérdőjelezhetetlen. Az évek során szimbiotikus kapcsolatot alakítottak ki a Boróka Magyar-Székely Kulturális Közhasznú Egyesülettel, amelynek tulajdonképpen a legmesszebb érnek karjai Erdélyben. Elsősorban Nagyváráddal, Kovásznával, Kézdivásárhellyel, Székelyudvarhellyel, Kolozsvárral, Sepsiszentgyörggyel tartanak fenn baráti kapcsolatot a színház, irodalom, képzőművészet területén. A József Dezső Egyesü-

Timár Alpár, a Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft. ügyvezetője az Előretolt Helyőrség Íróakadémia Szabadegyetem megnyitóján, Gyulán

let tagjai 2012-ben részt vettek egy testvérvárosi találkozón is, ahol Aradon, Komáromban és Kovásznán mutatták be műveiket vándorkiállítás keretében. Ugyanezen az eseménysorozaton vett részt a Boróka, amely megalakulásakor azt tűzte ki céljának, hogy a határon túli, az erdélyi magyarságot minden eszközzel „hazahozza”. Az elmúlt évtizedben évente 3-4 alkalommal szerveztek összművészeti napokat, sokszor kifejezetten az esélyegyenlőség jegyében, ahol erdélyi, gyulai művészek mutatták be a szélesebb befogadórétnek szánt, változatos alkotói ágból származó műveiket. Sokat tettek azért is, hogy az erdélyi színházak (pl. Udvarder Teátrum, Kézdivásárhely) képviselői közreműködjenek a Gyulai Várszínház nyári vagy kamaratermi szezonjaiban. A színházi előadásokat, írói fellépéseket mindig közös szeánszok követték, amelyek során a határon túli sorsokról, lehetőségekről, kilátásokról beszélgettünk. A legjobb ötletek, a legmerészebb tervek, álmok, gondolatok mindig ilyenkor születnek.

A Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft. 2017-től évekig Gyulán, a művelődési házban rendezte meg az Előretolt Helyőrség Szabadegyetemet. A KMTG-t a Magyar Kormány

alapította azzal a céllal, hogy felkutassa a Kárpát-medencei magyar tehetségeket, és részt vegyen a tehetséggondozásban. A szabadegyetemen kortárs szövegeket olvastak, írtak, adtak elő friss, fiatalos gondolkodók. Az efféle profi hálózatépítő tevékenységet mindenképpen támogatjuk a jövőben is, remélve, hogy lehet még Gyula a Kárpát-medencei irodalom, kultúra szívének szinuszja, mint ahogyan a történelmi Magyarország területén való elhelyezkedésével volt.

A képzőművészet megtartó erején kívül a zenében található a magyarság jövőjének kulcsát. Már a magyar romantika nagyjai felismerték, hogy a nemzeti kultúra gyökere a népi kultúrában található. Tisztelet azoknak, akik a hagyományokat máig tovább viszik és játékkal megörvendeztetik a nemzeti, népi hagyományápoló polgárokat. Az Illés Panna Népdalkör éppen ezt teszi, határon túli kapcsolata elsősorban a zerindi barátokkal jelentős. Évtizede tanulnak egymástól és adnak elő közösen népdalokat, népzenei, néptáncot. Emlékezetes fellépéseik voltak a Zerindi Népzenei Napokon, illetve 2019-ben a Viharsarki Regionális Találkozón. Ilyenkor eltűnnek a határok; mindezt örömmel megéltve, a jelent szépítve.

Takács Anna és Takács Piroska, mezőségi adatközlők a Minden Magyarok Nemzetközi Néptáncfesztiválján

A zene területén a Gyulai Erkel Ferenc Vegyeskar rendelkezik a legfigyelemreméltóbb lajstrommal. Az egyesület tagjai a kórusmuzsika művelői. Próbáikat hetente a művelődési házunkban tartják. A hazai fellépések mellett számos külföldi kapcsolatot építettek ki, meghívással utaztak szerte Európában. A „Kiváló polgár” címmel kitüntetett karnagy, Perlaki Attila vezetésével többször jártak már Erdélyben (Szentegyházán a Gyermekefilharmónia, Brassóban a Magyar Dalárda meghívására, és Tordaszentlászlón). A Gyermekefilharmónia 2013-ban járt Gyulán. Az éteri gyermekhangok megszólalása az Erkel-harangok kondulásával ért fel. A Brassói Magyar Dalárda 2013 őszén látogatott Gyulára és adott közös koncertet a helyi kórusral. A vegyeskart elismerésméltó tevékenységéért 2019-ben zeneművészet kategóriában Békés megyei Prima díjjal jutalmazták.

A népdalokat szervesen egészíti ki a néptáncmozgalom. Az intézményünkben működő, 70 éves múltra visszatekintő Körös Táncegyüttes vezetője, Patyi Zoltán az 1980-as évek eleje óta aktív tagja a Halmos Béla indította tánc-házmozgalomnak; gyűjtőmunkát

végzett (tánc, zene, szokásanyag témakörben), különösen Erdélyben, a teljes magyar nyelvterületen megfordulva. Előadóművészként szintén eljutott ezekre a területekre. 2006 óta az élő kapcsolatokat az együttes fenntartásának és működésének szolgálatába állította. Példaértékű, hogy nemcsak a külföldi magyarsággal, hanem a dél-alföldi románság reprezentáns hagyományörző egyesületeivel is

szoros kapcsolatot ápol (Méhkerék, Elek, Kétegyháza), megmutatva minden kétkedőnek, hogy a Kárpát-medence nem szétszabdalható, hanem közös múltból táplálkozó, sokszínű terület. A közös táncszak, kölcsönös tánctanulások alkalmával észrevétlenül kúszik be a résztvevők szívébe-lelkébe a hazaszeretet. A néptáncosok csúcspontja a Minden Magyarok Nemzetközi Néptáncfesztiválja, amelyet a Körös Együttessel közösen szervezünk. Ezekon a találkozókön házigazdaként látunk vendégül több száz külföldi táncost, akik a vár előtti téren felállított színpadon bemutatott autentikus produkciók mellett népművészeti standokkal örvendeztetik meg Gyula polgárait. A Körös Táncegyüttes Kárpát-medencei, külföldi magyar kapcsolatai az elmúlt években a következőképpen alakultak: a repertoárban megtalálhatók Felvidék (Magyarböd), Erdély (Kalotaszeg, Küküllő mente, Mezőség, Maros mente, Gyimes) és Moldova folklóráján alapuló koreográfiák, műsorok, zenei és énekes összeállítások. Autentikus a vajdasági Szabadkáról származó Csonka Ferenc primás játéka is, aki a Nép-

Katona Katalin, Dr. Görgényi Ernő, Gyula város polgármestere és Dr. Kovács József, országgyűlési képviselő az Országos Agóra Nyitány program megnyitóján, Gyulán

Ludescher István Nagybánya volt alpolgármestere, Véső Ágoston képzőművész és Bagyinszki Zoltán, fotográfus a nagybányai kiállításának megnyitóján

művészet Ifjú Mestere, az együttes kísérőzenekarának vezetője. A Körs-táncosok az elmúlt években vendégszerepeltek az Aradi Magyar Színházban is a nagyszerű Lármafa előadással.

A Gyulai Alkotók Baráti Körének kapcsolatai közül a szerbiait, erdélyit érdemes kiemelni. Az online térben mai napig emlegetik és újra átgondolják a közös montenegrói, szabadkai, palicsi, szatmárnémeti és zakynthosi alkotótáborok emlékeit. Baráti kapcsolatot ápolnak a kétegyházi, kötegyáni, lőkősházi és sarkadi alkotótáborokkal. Intézményünkön kívül helyi szinten a Gyula-Arad Kapcsolataiért Egyesület és a Városbarátok Köre Egyesület támogatja őket. Ha a külföldi kultúra képzőművészeti szegmensére fókuszálunk, akkor Véső Ágoston festőművész neve első helyen szerepel és Nagybányára visz minket. Ha Nagybánya, akkor a modern magyar festészet szentsége ugrik be. Noha a reménytelennek tetsző kilátástalanság miatt festőgenerációk jelentős alkotói települtek át az anyaországba, az idős mester, „Gusztai bácsi” rendszeres gyulai látogatása, művelődési házas kiállítása bizonyítja, hogy közel kilenc évtizede létezik

Nagybányán a rokon lelkű művészeknek egy „kereszthege”, hiszen ő, akár a kő, maradt!

Egy gyümölcsfahasonlat

Mindig szívügyemnek tekintem a ránk maradó szellemi és épített örökségünket. Továbbra is hivatásomnak és kötelességemnek érzem e hagyaték méltó ápolását, védelmét, fenntartását, megőrzését, ezen felül feladatomban tartom e fantasztikus értékek közkinccsé té-

Katona Katalin és Véső Ágoston nagybányai képzőművész, az Erkel Ferenc Művelődési Központban megrendezésre került kiállításának megnyitóján

telét. Vallom, hogy a jövő a partnereinkkel való aktív együttműködéssel tud kiteljesedni. Ezért számos informális kerekasztal-beszélgetést, úgynevezett „látóutat” (formális szakmai fórumot) szervezünk, hogy a kölcsönös gondolkodás, a tapasztalati tanulásra építő műhelymunka jól gondozott gyümölcsfája a következő generáció számára is virágzó legyen, a Kárpát-medencei magyarság kulturális megmaradásának terméseit együtt szüretelhesük tartós megléteddel.

KATONA KATALIN két fiúgyermek édesanyja. Kulturális és felnőttképzési menedzser. Közművelődési szakértő. Publikációi jelennek meg a Gyulai Hírlapban. A Gál Ferenc Egyetemen óraadó tanár, szakmai előadó. A Nemzeti Művelődési Intézetnél óraadó oktató. Diplomáit a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskola művelődésszervező szakján, majd a Debreceni Tudományegyetem Bölcsészettudományi karán szerezte. Jelenleg az Erkel Ferenc Kulturális Központ és Múzeum Nonprofit Kft. közművelődésért felelős ügyvezető igazgatója. Kitüntetései: Gyula Város Kultúrájáért díj, Wlasics Gyula-díj.